

## Lausunto

Valtioneuvoston asetuksesta kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä ja asetukseen liittyvästä muistiosta

Lausunto koskee asetusluonnoksen soveltumisaluetta ( 1 §) lohennosualuetta 3)Utsjoki Mierasjärveen asti, Tsarssejoki ja Kevojoki. Lausunnossa sivutaan myös kalastuslakia ja -asetusta 2015

### Taustat:

#### Lohenkalastuksesta ja sen merkityksestä:

Isäni (Antti Sammeli Länsman, 83 v.) ja allekirjoittanut olemme kalastaneet Kevojoella, valtion vesialueella erityisperusteisilla kalastusoikeuksilla lähes syntymästämme saakka, kumpikin. Madjokisuun niityllä sijaitseva vanha kammi ja heinäkenttä kertoo vielä vanhemman sukupolvemme kalastuksesta ko. alueella. Vanhoina aikoina (1950-60-luvuilla) Kevojoella käytiin kalastamassa lohta nuotalla, eri tilojen yhteisponnistuksina, muutamia kertoja kesässä. Nuottakalastus on nyttemmin kielletty. Nuottasaaliit saattoivat olla suuria , mutta kertaluonteisina eivät vaarantaneet lohikantoja.

Osaltamme Kevojoen kalastus on edelleen ollut ainoastaan luontaistalouden harjoittamista, tärkeätä kotitarvekalastusta, jota kuitenkin Suomen nykyinen valtiollinen kalastuslaki-ja asetus (2015 ...) ei edes määrittele, mitä pidän outona. Onko siis lohen erityisperusteinen verkkokalastus (merkityksetöntä) vapaa-ajankalastusta, vaikka kalastetaan luontaistaloustyöajalla ja saalis käytetään "vain" omissa ruokakunnissa? Kotitarvekalastuksen ja -saaliin merkitys on monella tapaa meille suuri, vaikei tässä yhteydessä painotettaisi edes saamelaisten kulttuurista oikeutta harjoittaa luontaiselinkeinoaan - kulttuuria se ruokakulttuurikin on?

Kun Kevon luonnonpuisto perustettiin (1956) , ei kummisetäni, Paavo Kallion tarkoituksena suinkaan ollut poistaa paikkakuntalaisten luontaistalouden harjoittamista Kevojoessa, vaikka puiston perustamisessa olikin tutkimustarve. Nykyisessä Kevon luonnonpuiston käyttö- ja hoitosuunnitelmassa mainitaan monessa eri kohdassa ja eri tavoin (kts. s. 46, 50, 60, 64, 81) paikallisen luontaistalouden (poronhoito, kalastus, marjastus) harjoittamisen oikeus ja mahdollisuus.

#### Tilamme ja niiden oikeudet: : Kevola 890-401-41-9 ja Madjokluobbal 41:7

Tilamme on on aikoinaan lohkottu vanhasta Jomppalan tilasta. Tilojen oikeudet on kirjattu erityisperusteisiksi. Kiinteistömääritystoimituksia ei ko. tilojen pyyntipaikkojen osalta ole selvitetty, mutta pyyntipaikkamme on ollut Kevojoessa valtion vesialueella. Tärkeimpänä pyyntipaikkana on aina ollut Kevon putouksen alue. Kevolan tilalla on Madjokisuussa kalamaja

erityisesti kotitarvekalastuksen käyttöön. Kiinteistö sijaitsee yksityisalueella.

Erityisperusteiset kalastusoikeudet eivät ole käytettävissä ulkopaikkakuntalaisille Kevon luonnonpuiston alueella valtion vesialueilla, koska **asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista (1981/932 §6)** sallii kalastuksen paikallisille ja **Kevon luonnonpuiston hoito- ja käyttösuunnitelma (2016)** sallii kulkemisen ulkopaikkakuntalaisille ainoastaan merkityillä reiteillä. EM. luonnonpuistoasetus voimakkaampana lakiasetuksena ylittää tässä kaikki ulkopaikkakuntalaisten oikeudet siitä riippumatta, onko kalastusoikeudet luovutus-oikeuksia vai omistettuun tilaan kuuluvia, vai kuinka? Voitteko selvittää liitteen 1. maastossa liikkumisen edellytykset. Kulkeminen kesäaikana on sallittu paikallisille luontaiselinkeinojen harjoittajille. Tarkoituksena on turvata saamelaisen kulttuurin harjoittaminen mm. kalastamalla Kevon puiston alueella.

**Lausumme asetusluonnoksesta seuraavaa:**

### **3 § Kalastuskieltoalueet**

**5) Kevojoki Kevon luonnonpuistossa valtiolle kuuluvissa vesissä lukuun ottamatta muun kalan pyyntiä järvilaajantumissa**

**Katsomme, ettei tilojemme oikeutta kalastaa erityisperusteisesti em. alueella Kevojoessa voida täysin kieltää mm. seuraavista syistä:**

A) Uudessa Tenojoen Suomen ja Norjan valtiosäännössä ei täysin kielletä paikkakuntalaisten erityisperusteista verkkopyyntikalastusta, vaikka katsotaan, että lohikannat ovat uhattuina. Rajajokialueella ko. kalastusta on rajoitettu vain ajallisesti kalastuskausi- ja viikkokohtaisesti - huomioimatta pyydyksen sijaintia valtion tai yksityisellä vesialueella. Asetusluonnoksessa erityisperusteista kalastusmahdollisuuttamme ei ainoastaan rajoiteta ---vaan kielletään kokonaan!

B) Utsjoen vesistön lohikantojen katsotaan täyttävän kutukantatavoitteet, poikkeavia tutkimustietoja mm. Kevojoesta ei ole.

C) Kevojoen lohikantaa kalastetaan Tenojoen rajajokialueella, mutta ko. kalastustehon kohdentumisesta nimenomaan Kevojoen lohikantaan ei ole tietoa. Kevon omaa lohta ei Tenojoen kalastuksesta voida säästää kutukantaa turvaamaan. Koska Kevon lohikantaa voidaan varmuudella säädellä vasta Kevojoessa, pitää voimakkaamman rajoittamisen kohdistua myös Kevojoen alajuoksun yksityisvesialueiden vapakalastukseen ja lohiverkkokalastukseen. Toki joku yritys vapakalastustehon vähentämiseen on yhden saalislohen kalastaja ja vuorokausikohtainen kiintiö (7 §), mutta vapapyyntijien tai vuorokausien määrä on täysin rajoittamaton. *Miten muuten asetuksessa /valvonnallisesti tulkitaan vuorokausi, kun yleensä päiväluvat myydään edellisen päivän illasta seuraavan päivän iltaan?* Eikö Tenojoen sivuvesien kalastusasetuksella voida antaa (vrt muistio) käsittämättömiä kutukantatavoitteita selventäviä

kalastuspainerajoituksia myös yksityisvesialueille (kalastusvuorokaudet, luovutusluvut, erityisperusteisten kalastusoikeuksien selventäminen).

D) Asetus Kevon luonnonpuistosta nimenomaan turvaa luontaiselinkeinojen harjoittamisen Kevon luonnonpuiston alueella, kalastus mukaanlukien, paikkakunnassa vakituisesti asuville.

#### **8 § Kielletyt vapakalastusalueet**

##### **4) veneestä ja rannalta 200 metriä lähempänä sivujokien lähintä rantaa Kevojoen ja Tsarssejoen suulla Kevojärvessä**

Oliko tarkoitus kieltää kaikki kalastustavat jokisuissa? Vapakalastusta veneestä tai rannalta (särkällä tai rantapusikoissa) ei tiettävästi ole koskaan Kevojokisuussa harjoitettu. Lisäksi jokisuut ovat määritelmiltään epämääräiset: Tsarssejoki jakautuu kahteen jokisuuhun, välissä Tsarssin saari, toinen jokisuu Kevojärvessä ja toinen Kevojoessa.

#### **17 § Saalisilmoitus rekisteriin**

Mitenkähän tässä tulee toimia? Tai ei tarvi toimia enää lainkaan, kun Kevojoen erityisperusteinen lohenkalastuksemme kielletään kokonaan. Täten ei myöskään toimiteta kalantutkimukselle lohikannan seurantoihin suomunäytteitä (=saalistietoja ja lohen ikä/sukupuoli/genetiikka-tutkimuksiin). Noihin tarkoituksiin onkin otettu jo useita tuhansia suomunäytteitä 1980-luvulta lähtien.

**Utsjoella 30.4.2017**



**Antti Samuel Länsman**

eläk. luontaiselinkeinon harj.



**Niilo Kalevi Länsman**

luontaiselinkeinon harj.-poromies

Liite toimenpideehdotuksia:

Ennen Kevon luonnonpuistossa valtion vesialueen lohenkalastuksen totaalista kieltämistä pitää tehdä seuraavia toimenpide-ehdotuksia:

- Erityisperusteisten kalastusoikeuksien sisällön ja käytön selvittäminen
- Kalastusoikeuden (vapakalastus) luovutusten rajoittaminen (kiintiöiminen?) Kevojoen yksityisvesialueilla
- Utsjoen kirkonkylän yksityisvesien osakaskunnan pyydysyksiköinnin (verkko- ja vapapyyntiin) uudistaminen, vahvistaminen jokikohtaiseksi kalastuspaineeksi (-tehoksi).
- Utsjoen kirkonkylän osakaskunnan päätösten pohjalta tehdyt alueelliset rauhoitukset.

## Liite 1.

Maastoliikennelain 4 § ja 28 § mukainen liikkuminen on ilman erillistä Metsähallituksen lupaa sallittu (mm.poronhoitotöissä) ja Kevon luonnonpuistossa oleville yksityiskiinteistöille kulku on sallittu ilman erillistä Metsähallituksen lupaa rasiitetta pitkin.

Lupia myönnetään voimassa olevien säädösten perusteella luontaiselinkeinon harjoittamiseen (ansapyynti, kalastus), kalastukseen tilojen omalle vesialueelle, rasiteoikeudesta poikkeavaan kiinteistölle kulkemiseen talvireiteille tai muulle sovitulle reitille, jos se on luonnonsuojelullisesti perusteltua, seuraavasti:

1. Utsjoen kuntalaiselle, jolla on tilaan perustuva kalastusoikeus tilan omiin, tai yhteisiin vesialueisiin (ei koske erityisperusteisia kalastusoikeuksia). Puiston kalakantojen turvaamiseksi on luonnonsuojelullisin perustein em. oikeus rajattu vain niille paikkakuntalaisille, joilla on tilaan perustuva kalastusoikeus Kevon luonnonpuiston alueella.

2. Utsjoen kuntalaiselle luontaiselinkeinonharjoittajalle, voidaan myöntää kalastuksen yhteydessä lupia moottorikelkan käyttöön olemassa oleville urille (Kuva 11).

3. Utsjoen kuntalaiselle luontaiselinkeinonharjoittajalle (sekä hänen seurassaan liikkuvalla alaikäisellä perheenjäsenellä) voidaan em. kalastustarkoituksen lisäksi myöntää lupa riekon ansapyyntiin järjestelyissä tarvittavaan moottorikelkan käyttöön ja ansarisujen ottoon. Ansapyynti alue on määriteltävä sekä varmistetaan, että henkilö on ansiokseen pyytävä.

4. Tapauskohtaisesti voidaan myöntää maastoliikennelupia ”sukujen perinteisesti käyttämille alueille”, perustuen oikeuksiin, joita saamelaisilla alueiden käyttämiseen voi olla, sekä oikeuksiin, jotka perustuvat luonnonsuojelulain 8 §:ään (asetus 12/1995 ja LsL 71/1923, 8§).

5. Kiinteistön omistajille voidaan myöntää kiinteistölle kulkua varten rasiitteesta poikkeavasti lupia riittävän (20 cm) lumipeitteen vallitessa moottorikelkan käyttöön. Tämä lupa voidaan myöntää luonnonsuojelullisista syistä, eli mikäli luonnon kulumisen ehkäisemiseksi on tarkoituksenmukaisempaa ohjata kulku rasiitteesta poiketen.

6. Harkinnan mukaan Metsähallitus voi myöntää lupia muuhun maastoliikenteeseen luonnonpuiston toimintaan soveltuvaan tarkoitukseen maastoliikennelain mukaisesti.

Kuntalaisen maksuton kalastuslupa (KL 12 §) ei oikeuta saamaan maastoliikennelupaa.

Talviajan maastoliikenne ohjataan ensisijaisesti sovituille kulku-urille: Ollilasta Vuokojärvelle (Vuogojávri), Puksalasta (Buksal) Balldotjávriille ja Vuokojärvelle (Vuogojávri), Kevonsuusta (Geavonjálbmi) Fielujokisuun Fiellojohnjálbmi) yläpuolelle, Vuokojärveltä (Vuogojávri) Kamajokisuusta (Gamajohnjálmi), Kaamasmukan Rautujärviltä (Rávdojávri) Sávvajávriille.

Kamajokisuusta (Gamajohnjálmi) Kevon kanjonin yli menevä reitti ja Juovvaskáidin reitti poistetaan.

Kevon kanjonin reitti lyhennetään Kamajokisuuhun (Gamajohnjálmi): merkittävimmät kalastuskohteet ovat Kamajokisuun (Gamajohnjálmi) alapuolella. Lisäksi uhanalaisten lajien suojelu edellyttää maastoliikenteen rajoittamista kapealla kanjonialueella.

Kulku-urien sijaintia voidaan tarkistaa tarpeen mukaan. Suunnitellut kulku-urat kuva 11 (Nykytila kuva 7).